

Páter
Anselm Grün

Birmovanie

Nemecká knižnica – Jednotný záznam CIP
Záznam titulu tejto publikácie možno získať
od Nemeckej knižnice

2. vydanie 2002

© Vier-Türme-GmbH, Verlag, D-97359 Münsterschwarzach Abtei

Návrh obálky, úprava a sadzba:

Atelier Stefan Issig und Dirk Nitschke, Büro für Gestaltung, Kitzingen

Tlač: Benedict Press, Münsterschwarzach

ISBN 3-87868-149-6

Preklad z nemeckého originálu: Ing. Jozef Tomaščin, 2003.

Páter
Anselm Grün

Sviatosti

Birmovanie

Zodpovednosť a sila

Vier-Türme-Verlag
Münsterschwarzach

ÚVOD	5
I. BIRMOVANIE AKO INICIÁCIA	6
Zasvätenie do umenia života.....	6
Prevziať zodpovednosť.....	8
Nadanie s novými schopnosťami	8
II. PRÍBEH TURÍC PODĽA JÁNA A LUKÁŠA	11
Duch Svätý v evanjeliu podľa Jána.....	11
Duch Svätý v evanjeliu podľa Lukáša	12
III. FORMA BIRMOVANIA A VÝZNAM OBRADOV	14
Credo: „Verím“	14
Roztiahnutie rúk	14
Vloženie rúk.....	14
Pomazanie krizmou	15
Birmovný otec.....	15
Pozdrav pokoja.....	16
Prosby.....	16
IV. ŽIŤ Z BIRMOVANIA.....	18
Žiť zo slobody Ducha	18
Žiť zo sily Ducha.....	18
Život z darov Ducha Svätého	19
Nasledovať Ducha	20
Spomienka na birmovanie.....	21
ZÁVER	23
LITERATÚRA.....	24

Úvod

Snáď žiadna sviatosť nezanecháva vo veriacich v dnešnej dobe toľko neistoty a stiesnenosti ako birmovanie. Mnohé farnosti majú skúsenosť s tým, že mladí ľudia sa dajú už len ťažko motivovať k tomu, aby si dali udeliť sviatosť birmovania. Chlapci a dievčatá kladú otázku, čo im môže dať táto sviatosť. Pri prvom svätom prijímaní ešte majú nejaké tušenie, čo by to mohlo znamenať. Ale pri birmovaní si už nedokážu predstaviť nič. Mnohé matky alebo otcovia skupín birmovaných mladých ľudí majú ťažkosti vysvetliť im, čo vlastne je myslené birmovaním.

Už niekoľko rokov sa vo farnostiach diskutuje o vhodnom veku pre birmovanie. Podľa toho, aký postoj zaujmú spoločenstvá farníkov, resp. pastorační teológovia, je vidieť rozdielne pochopenie birmovania. Jedni vidia birmovanie ako dokončenie krstu. Podľa nich by bolo možné udeľovať birmovanie dokonca ešte pred prvým svätým prijímaním, ako to bolo dlho zvykom. Pre druhých je birmovanie „sviatosť prekročenia prahu medzi detstvom a vekom dospelosti“ alebo „sviatosť plnoletosti“, sviatosť kresťanského rozvoja, zodpovednosti, začlenenia do Cirkvi, vyslania do sveta. Keď sa birmovanie chápe ako obrad iniciácie do stavu dospelosti, potom sa ponúka vek birmovania od 14 do 18 rokov. Zo zasadania mužských a ženských duchovných pastierov v marci 2000 vyplynulo, nakoľko rozdielne sa birmovanie ešte stále pripravuje a aké rozdielne názory existujú na vek birmovania. Zodpovední ľudia v spoločenstvách¹ vyvíjajú veľa fantázie a tvorivosti nato, aby motivovali mladých ľudí k birmovaniu a aby im urobili tajomstvo tejto sviatosti po chuti. Na jednom mieste zvolá pastoračný referent chlapcov a dievčatá na hodinový rozhovor o viere. Inde sa usporadúvajú stretnutia v táboroch mládeže. Pritom sa jasne ukázalo, že neexistuje žiaden patentovaný recept, ale že vždy záleží na presvedčovacej schopnosti tých, ktorí sprevádzajú mladých ľudí počas prípravy na túto sviatosť. (Pozri časopis Christ in der Gegenwart z 19. 3. 2000, str. 94).

V tejto knihe sa nesnažím propagovať jeden určitý model prípravy na birmovanie. Skôr by som chcel osloviť rodičov birmovancov, aby sa zamysleli nad birmovaním, aby si položili otázku, čo pre nich dnes znamená táto sviatosť, či by z nej mohli žiť. A chcel by som ich povzbudiť, aby sa o nej pohovárili so svojimi deťmi. Myslím aj na mužov a ženy, ktoré sprevádzajú mladých ľudí na ceste k birmovaniu, na všetkých, ktorí sa angažujú v práci s mládežou, na mužských a ženských duchovných pastierov, ktorí vedú kurzy prípravy na birmovanie a spolu s mladými ľuďmi pripravujú formu usporiadania birmovania. Mali by dostať podnety na to, aby obrady birmovania usporiadali tak, aby sa zmysel tejto sviatosti jednoznačne vyjadril a aby ľudia boli dojatí vo svojich srdciach.

Snáď každý kresťan je birmovaný. Ale iba málo z nich uvažuje o tom, čo to pre nich znamená byť birmovaný. Ako môžem dnes žiť zo sviatosti môjho birmovania? Hovorí mi táto sviatosť niečo, alebo by som mohol bez nej práve tak dobre žiť ako kresťan? Keď je birmovanie sviatosťou poslania, aké je moje poslanie dnes? Mám nejaké poslanie? Alebo mi postačuje ako kresťanovi dodržiavať Božie prikázania? Čo vytvára osobitosť birmovania? V tejto knihe by som sa chcel zamyslieť nad tým, ako môžeme žiť z birmovania, či pre nás môže byť skutočnosťou, ktorá formuje náš život.

¹ Poznámka prekladateľa: Nemecký výraz „Gemeinde“ = „spoločenstvo, komunita, farnosť“ prekladám ako „spoločenstvo“. Prípadne nahradte výstižnejším výrazom zaužívaným pre tento pojem v slovenskej cirkevnej praxi.

I. Birmovanie ako iniciácia

Zasvätenie do umenia života

Birmovanie je sviatosť iniciácie. Vo všetkých kultúrach existujú takéto obrady iniciácie. Väčšina národov stanovila tieto obrady na začiatok dospelovania. Iniciácia do puberty obsahuje rad dramatických skúšok, ktorým sa musia podrobiť mladí ľudia. Odlúčia ich od matky, zavedú do buši, izolujú ich tam. V mnohých austrálskych kmeňoch vyrazia chlapcovi zub ako znamenie toho, že zomiera ako dieťa, aby znova ožil ako dospelý. Neraz sú chlapci celí zamazaní hlinou, aby vyzerali strašidelne. U niektorých národov sú chlapci obrezaní a odoberú im krv. Strčia ich do chatrčí v buši a musia tam stráviť niekoľko dní bez jedla. Tieto chatrče v buši sa považujú za draka, ktorý zhltnie chlapcov, aby cez smrť došli ku vzkrieseniu. Mnohí vidia v izolácii v chatrčiach v buši aj návrat do materinského lona, aby sa znova narodili.

Keď si istý mladý Berlínčan, ktorý mal byť birmovaný, prečítal rukopis mojej knihy o birmovaní, zaujímal sa predovšetkým o tieto obrady iniciácie. Chcel presnejšie vedieť, ako to bolo s úderom po tvári, ktorý sa predtým dával pri birmovaní. Bol toho názoru, že birmovanie je nudné. Vraj sa tam nedeje nič vzrušujúceho. Zrejme vyciľoval, že birmovanie asi má podobnú úlohu ako často veľmi náročné a bolestné iniciačné obrady. Úder po tvári pripomína tieto iniciačné obrady. Ildelfons Herwegen odvodzuje tento rituál od germánskej právnej zvyklosti. U Germánov bolo zvykom, že pri nejakom právnom akte, napríklad pri uložení medzníka, vzali chlapcov a zbili ich tam. Zmyslom tohto výprasku bolo, že sa chlapci aj neskoršie mali rozpomenúť na miesto, na ktorom bol medzník uložený. Podobne mal úder po tvári pomôcť birmovancovi rozpomenúť sa na to, že mu bol daný Duch Svätý, aby pochopil význam Ducha Svätého. Pretože Boží Duch je taký nepochopiteľný, bolo k tomu potrebné niečo výraznejšie ako slová, telesná skúsenosť. Tak napríklad stredoveký teológ Durandus z Mende († 1296) odôvodňuje úder po tvári tým, že “si birmovanec o to dôraznejšie zapamätá spomienku na to, že dostal túto sviatosť” (Schnitzler 103). Táto symbolika sa ešte aj dnes zachovala v inom birmovnom obrade. Birmovný otec by mal podľa starého obradu stúpiť na nohu birmovancovi. Zrejme by bolestivá spomienka na toto “stúpenie na nohu” malo v ňom zachovávať pocit, že mu bola udelená sviatosť birmovania a že je v ňom aj iný duch, ako je každodenná všednosť. Tieto staré birmovné obrady, ktoré ešte pripomínajú iniciačné obrady národov, vedeli, že je bolestivé prejsť cestu k dosiahnutiu ľudskej dospelosti a že je bolestivé vydržať napätie medzi Duchom Svätým a mojím vlastným duchom.

Je otázne, či môžeme birmovanie a prípravu na túto sviatosť v dnešnej dobe usporiadať ako iniciáciu k dosiahnutiu dospelosti. Bolo by nezmyselné jednoducho znova zaviesť starý obrad úderu po tvári, ktorý bol zrušený po Druhom vatikánskom koncile. Bol by to totiž už len akýsi nepochopený pozostatok zo starých čias. Ale obidva tieto obrady ukazujú, že by sme s mladými ľuďmi nemali zachádzať príliš opatrne a bojazlivo. Môžeme ich postaviť pred ťažkú úlohu. Mladí ľudia chcú, aby im kládli ťažké úlohy. Toto som neustále zisťoval počas 25 rokov mojej práce s mládežou.

Keď sme v kurzoch očakávali od mladých ľudí, že vstanú skoro ráno o 5.15 a spoliehali sme sa na to, potom aj naozaj vstali a považovali to za celkom zaujímavé. Nápad s táborom poskytujúcim zaujímavé zážitky v horách teda určite nie je taká zlá príprava na birmovanie. Konstantin Wecker sa sťažoval v jednom rozhlasovom interview, že mladí ľudia dnes nemajú žiadne iniciačné obrady. Preto vraj mnohí berú hašiš ako iniciačný prostriedok. Iní sa naháňajú po cestách s otcovým autom 180 kilometrovou rýchlosťou. To sú náhradné rituály, pretože mladým ľuďom neponúkame žiadne primerané iniciačné rituály. Záujem práve tejto vekovej skupiny o okultné praktiky upozorňuje na nedostatok naozajstných iniciačných praktík. Cirkev by sa mala znova zamyslieť, ako by mohla primerane odpovedať na tento nedostatok.

Dnešní sociológovia hovoria o „spoločnosti zážitkov“ (G. Schulze). „Prežívaj svoj život!“ je heslom mnohých mladých ľudí (porov. Biemer 201 a ďalej). Cirkev by mala birmovanie pochopiť ako šancu nato, aby mladých ľudí zasvätila do umenia života, do umenia žiť naozaj intenzívne, namiesto toho, aby potrebovali vždy nové vzrušujúce zážitky nato, aby sa vôbec nejako cítili. Ale toto uvedenie do života by muselo ísť cez hlboké „zážitky“ a nie cez príliš opatrné reči o živote. Už existujú mnohé pokusy uviesť birmovancov do umenia života počas prípravy na birmovanie. Sú tu spoločné tábory birmovancov. Tu by však bolo dôležité,

aby mladí ľudia boli aj vystavení nejakým skúškam. Mohlo by to byť včasné vstávanie alebo úvod do meditácie. Pre mladých ľudí nie je ľahké jednoducho pri tom ticho sedieť a vydržať. Avšak patrí k dosiahnutiu dospelosti spoznať samého seba v mlčaní a v osamelosti a akceptovať sa. Cvičenie, ktoré v mladých ľuďoch určite zanechá veľký dojem, by bol jeden deň v pustatine, ktorý by bol súčasťou prípravného tábora na birmovanie. Bol by to deň, keď by každý bol ponechaný sám na seba, musel by sa živiť tým, čo nájde v prírode, keď sa nikto nesmie s nikým rozprávať, ale ide si sám svojou cestou a zmyslami vníma to, čo je okolo neho. Mnohí mladí dnes neprichádzajú do styku so svojím telom. Vždy potrebujú nejaký podnet zvonku nato, aby vôbec pociťovali sami seba. Tu by bolo dôležité otvoriť zmysly, aby videli, počuli, zavoňali, ochutnali a ohmatali život, ktorý sa im ponúka v prírode.

V našom opátstve máme dobré skúsenosti s tým, že skupiny budúcich birmovancov prichádzajú na niekoľko dní do kláštora. Keď sa tam zo zvedavosti zúčastňujú na živote mníchov, je to pre mladých ľudí veľká výzva. Ale mnohí radi prijímajú túto výzvu. Potom naozaj vstávajú dvadsať minút pred piatou, aby boli prítomní na rannom zborovom speve. Zažijú to, že sa tam muži snažia uvedomelejšie prežívať to, že sú kresťania. Toto sa konfrontuje s ich často povrchnými skúsenosťami o živote kresťanov a vyvoláva v nich otázky, ako môže človek takto žiť, čo je zmyslom života, čo by mohlo človeka urobiť naozaj šťastným. Miesta s duchovnou tradíciou majú v sebe silu obrodíť skupinu budúcich birmovancov v ich duchovnom hľadaní.

Inou výzvou by bolo ujasniť si vlastnú identitu: Kto som? Som iba synom alebo dcérou týchto rodičov? Čo je moja skutočná identita? Čo je ten jedinečný obraz Boha, ktorý sa chce vo mne uskutočniť? Čo pociťujem? Čo si myslím, keď sa riadim podľa ostatných? Čo je môj životný sen? Čo by som chcel vyjadriť svojím životom, čím by som chcel pohnúť na tomto svete? A bolo by dôležité vnímať pocity, ktoré sa v nás vynoria, keď sme sami. Ako sa staviam ku svojej osamelosti? Som niekým iba vtedy, keď sú okolo mňa druhí, keď ma druhí uznávajú? Môžem obstáť sám, ručiť za seba? Ako je to s mojou sebadôverou?

Pocit sebestačnosti by bolo možné nacvičiť aj s telom. Často som robil s mladými ľuďmi nasledujúce cvičenie: Stojíme s nohami od seba asi v šírke bedier, ramená voľne visia dole. Stojíme vzpriamene. K tomu hovorím nasledujúce slová: „Mám určité stanovisko. Mám telesnú a duševnú odolnosť. Dokážem niečo vydržať. Dokážem obstáť.“ Mladí ľudia sa snažia zistiť, či dokážu vycítiť tieto vety v tomto postoji. Potom vedome stojíme tesne a s vysoko vytiahnutými ramenami. Mladí ľudia okamžite spoznajú, že takto nemožno pevne stáť. A potom vedome stojíme s rozkročenými nohami, ako sa to často ukazuje vo westernových filmoch. V tomto postoji preháňame, ak sa chceme ukázať ako odvážni. Ale môžeme ľahko spadnúť.

Nemecké slovo „Firmung“ (birmovanie) pochádza z „firmare“, čo znamená „upevniť, posilniť, urobiť schopným, postaviť, dať telesnú a duševnú odolnosť“. Birmovanie chce mladého človeka posilniť v jeho kresťanskej existencii a skrz Ducha Svätého sprostredkovať mu telesnú a duševnú odolnosť, aby sa naučil v tomto svete pevne stáť, aby našiel svoje stanovisko a aby v často bezduchom svete mohol žiť zo sily Ducha Svätého. Pri krste sme sa ponorení do vody Ducha Svätého znova narodili. Pri birmovaní sme posilnení v našej novej existencii, aby sme sa nenechali viesť duchom tohto sveta, ale Duchom Božím. Dostaneme účasť na sile ducha, aby sme nedali svetu žiadnu moc nad sebou, ale aby sme ho formovali podľa Božej vôle.

Prevziať zodpovednosť

Birmovanie možno chápať ako sviatosť zmeny mladého človeka na dospelého. Mladý človek sa už nemá chápať iba ako dieťa svojich rodičov. Novým narodením z Ducha Svätého má nájsť svoju vlastnú identitu a prevziať zodpovednosť za seba a za vlastný život. Dnes je moderné odmietat' zodpovednosť za vlastný život. Zvaľuje sa vina na rodičov za to, že sme dostali príliš málo sebadôvery, že sme príliš málo nadaní, že nemáme vlastný život vo svojich rukách.

Francúzsky filozof Pascal Bruckner popísal ako dva markantné postoje našej doby infantilizáciu a viktimalizáciu. Mnohí zostávajú väziet' v postoji dieťaťa, ktoré má očakávaní len od druhých, od matky, od spoločnosti, od Cirkvi. Človek zostáva infantilným, chcel by, aby sa o neho vždy starali ako o dieťa, nepreberá žiadnu zodpovednosť za druhých. Všetci sa majú starať len o neho. Tento postoj sa spája s viktimalizáciou. „Victima“ znamená obeť. Človek sa cíti v úlohe obeť. Vinu na mojej úbohosti majú vždy tí druhí. Rodičia sú vinovatí za to, že som depresívny a nedokážem zvládnuť svoj život. Učitelia sú vinovatí za to, že nedokážem rozvinúť svoje schopnosti. Cirkv je vinovatá za to, že nemám žiadnu chuť na vieru. Spoločnosť je vinovatá za to, že nedostanem svoje vysnívané povolanie. Ak zostanem väziet' v tomto postoji viktimalizácie, odmietam prevziať zodpovednosť za svoj život. Pretože dnes mnohí nepreberajú zodpovednosť ani za seba, nie sú ani ochotní prevziať v Cirkvi alebo v spoločnosti zodpovednosť za iných.

K dosiahnutiu dospelosti však patrí to, že zodpovedám sám za svoj život. Nie je rozhodujúce, akým som sa stal, čím som, aké vplyvy mali rodičia a učitelia na moju výchovu, ale to, čo z toho urobím. Musím akceptovať, že som taký aký som a potom prevziať zodpovednosť za vlastný život. Ináč vždy zostanem sedieť na lavici obžalovaných a budem ukazovať na chyby druhých. Alebo zotrám v úlohe diváka, ktorý sa iba prizerá, ako pred ním uteká život bez toho, aby do neho sám zasiahol. Bolo by teda v príprave na birmovanie dôležité cvičiť zodpovednosť v rozličných oblastiach.

Prvá zodpovednosť je za mňa samého. Som zodpovedný za môj osobný rozvoj, za môj výzor, za moju vnútornú náladu. Som zodpovedný za to, ako sa mám vnútorne, či sa rozhodnem pre nešťastnú existenciu alebo pre život. Som zodpovedný za myšlienky, ktorými sa zaoberám, za poriadok vo svojej izbe a za zmysluplné využitie môjho času.

Keď moje netere a môj synovec boli birmovaní, moja sestra s nimi hovorila o tom, čo by mohla znamenať zodpovednosť, ktorú si nacvičujú pri birmovaní len pre vzájomné nažívanie v rodine. V deň birmovania odovzdala deťom kľúče od domu a každý dostal v tento deň zodpovednosť za určitú oblasť v dome. Takto deti vycítili, že sa s birmovaním zmenila aj ich úloha doma. Má málo zmyslu, keď sú birmovanci vo farnosti uvedení do stavu dospelosti, avšak doma musia ešte stále hrať staré úlohy. Bolo by teda dobré, keby rodičia využili birmovanie ako príležitosť porozprávať sa so svojimi synmi a dcérami o ich zodpovednosti jeden za druhého v rodine a o tom, čo každý z nich považuje za stav dospelosti a za plnoletosť.

Aj v skupine budúcich birmovancov môžu mladí ľudia cvičiť zodpovednosť. Tu by mohol byť každý zodpovedný za určitú oblasť. Navyiac by sa mali mladí ľudia naučiť prevziať zodpovednosť jeden za druhého. Toto môže byť v skupine budúcich birmovancov práve tak ako v triede vo škole. Kde sú tí slabší, ktorí potrebujú pomoc? Existujú outsideri, ktorých si všetci doberajú? Sú v triede cudzinci, ktorí nie sú integrovaní? Potom by sa mohol každý, kto sa pripravuje na birmovanie zasaďť za jedného žiaka alebo žiačku.

Nadanie s novými schopnosťami

K novému zrozeniu z Ducha Svätého patrí aj rozvinutie nových morálnych a duchovných schopností. V evanjeliu podľa Lukáša sa stále oznamuje, ako Ježiš ide svojou cestou v sile

(dynamis) Ducha Svätého a plní svoje poslanie. Lukáš chápe krst ako Ježišovo nadanie Duchom Svätým. Naplnený Duchom ide Ježiš do púšte, kde ho pokúša diabol. Tam zažije svoju iniciáciu do funkcie Mesiáša. Po pokušení sa hovorí: „Ježiš sa v sile Ducha vrátil do Galiley“ (Lk 4,14). V synagóge v Nazarete potom číta pasáž z proroka Izaiáša: „Duch Pána je nado mnou, lebo ma pomazal, aby som hlásal evanjelium chudobným. Poslal ma oznámiť zajatým, že budú prepustení, a slepým, že budú vidieť; utláčaných prepustiť na slobodu a ohlásiť Pánov milostivý rok.“ (Lk 4,18, 19).

Vo sviatosti birmovania prijíma mladý človek Ducha Svätého, aby teraz splnil svoje poslanie vo svete a v Cirkvi. Duch dáva birmovancovi schopnosť nacvičiť si nové správanie a rozvinúť nové schopnosti. Preto patrí k príprave na birmovanie aj výzva, aby mladí ľudia samostatne rozvíjali myšlienky na to, čoho sa chytia vo svojom živote a kde by mohli sami vziať svoj život do svojich rúk. Mladí ľudia by mali objaviť svoju vlastnú charizmu: Čo dokážem? Čo mi patrí? K čomu sa cítim povolaný? Čo je moje poslanie? Birmovanie odvráti pohľad mladého človeka od splnenia vlastných potrieb, aby sa nepýtal vždy: „Čo mi to prinesie?“ Skôr by sa mal pýtať: „Čo môžem ja priniesť? Na čo mám poslanie? Aká úloha na mňa čaká?“ Táto zmena smeru pohľadu robí mladým ľuďom dobre. Oslobodí ich od neustálych krúžení okolo seba samých a vyzýva ich, aby rozvinuli svoje sily a použili ich pre úlohu, ktorá ich fascinuje.

K birmovaniu ako posilneniu kresťanského života patrí aj nacvičenie zdravej askézy. To sa začína tým, že si mladí ľudia účelne zadedia deň, že si poriadne upracú izbu a sami si ju upravia. K tomu patrí aj zamyslenie sa, ako vo svojom správaní doteraz nasledujú iba staré vzory, ktoré prevzali od svojich rodičov. Kde kopírujú len rodičov alebo svoje idoly a kde myslia a konajú samostatne? Čo je ich osobná stopa, ktorú by chceli vryť do sveta? Čo je pre nich vhodné? Askéza znamená zacvičenie sa do vnútornej slobody. Kde som závislý od konzumu, od mienky iných, od potvrdenia iných? Kde môžem povedať nie? Môžem sa odriekať, alebo musím ihneď upokojiť každú potrebu? Kto sa nevie odriekať, nikdy nedokáže rozvinúť silné Ja.

Duch nám dáva nové schopnosti, aby sme ich využili v prospech ľudí. Ježiš chápe svoje pomazanie prostredníctvom Pánovho Ducha akom úlohu a poslanie pre svet. Každý človek má určité poslanie. Každý môže v tomto svete vykonať niečo, čo môže vykonať len on. Čo je moje poslanie, to môžem spoznať, keď sa pozriem na svoje silné a slabé stránky. Čo viem robiť dobre? Čo mám chuť vytvoriť, zmeniť, pohnúť? Namiesto nariekania, že svet je taký ťažký, bolo by dobré dať mladým ľuďom pocit, že nielen môžu vziať do svojich rúk svoj vlastný život, ale že sa môžu chopiť aj problémov svojich súčasníkov. Môžu prispieť k tomu, aby svet okolo nich bol ľudskejší a útulnejší. Čo by mohla urobiť skupina budúcich birmovancov preto, aby bol kúsok prostredia vo farnosti prirodzenejší a láskavejší? Ktorého projektu by sa mohli spoločne ujať? V jednej farnosti by to mohli byť projekty ochrany životného prostredia, v druhej prispôbenie služby Božej, v inej zasa starostlivosť o žiadateľov o azyl, o rodiny cudzincov, o bezdomovcov alebo o prepustených z väzby. Ako môže vyzeráť zodpovednosť budúcich birmovancov vo farnosti, to závisí od spoločenskej štruktúry farnosti. V jednej farnosti sú to skôr starí a chorí, ktorí sú zanedbávaní, v inej sú to skôr vystaňovalci. Pre jedných by bola vhodná starostlivosť o domáce práce, pre iných konkrétna pomoc pri nákupe alebo upratovanie bytu. Chlapci a dievčatá by však pri tom potrebovali pomoc dospelých, aby sa so svojimi projektmi nepreťažovali a aby sa nevzdali hneď pri prvej ťažkosti.

Avšak práve tak dôležité je aj to, aby každý sníval svoj životný sen. V Južnej Amerike som zažil, ako sa mladí ľudia optimisticky pozerajú do budúcnosti. Hoci vonkajšie pomery sú tam bezútešnejšie ako tu v Európe, majú mladí ľudia predsa len dojem, že sa oplatí žiť, že môžu prispieť k tomu, že svet bude prívetivejší. Tu možno často vycítiť rezignáciu: „Ved' toto všetko nemá žiadny zmysel. Svet je v rukách veľkých firemných konglomerátov alebo niekoľkých vplyvných skupín.“ Je dôležité vedieť, že sa môžem spoliehať na to, že

prostredníctvom mňa prišlo na tento svet niečo, čo je jedinečné a že prostredníctvom mňa sa môže vyryť nejaká stopa do Vesmíru a do spoločnosti, ktorá trvalo zmení vzhl'ad tohto sveta. Prirodzene to bude iba malá stopa. Ale keď začnem odlišne rozmýšľať a konať, bude to mať dôsledky. Keď raz vyslovím nejakú myšlienku, vytvorí vlnobitie. Nenarodil som sa jednoducho do tohto sveta, bol som do neho aj poslaný. Mám úlohu, mám poslanie. Vycibriť povedomie poslania u každého jedného by bolo úlohou prípravy na birmovanie.

II. Príbeh Turíc podľa Jána a Lukáša

Pri birmovaní prijíma birmovanec dar Ducha Svätého. Mnohí si pod Duchom Svätým nedokážu veľa predstaviť. Mnohí spájajú s Duchom Svätým obraz holubice. Ale to na nich sotva zapôsobí. S Ježišom dokážu niečo spájať. Ale Duch Svätý je pre nich príliš abstraktný. K Duchu Svätému sa ani nedá vytvoriť žiadny osobný vzťah ako k Ježišovi alebo k Bohu Otcu. A predsa možno zažiť Ducha Svätého ako silu, ktorá poháňa človeka, ako lásku, ktorá ho naplňuje. Ako máme chápať Ducha Svätého? Najlepšie je, ak sa opýtame evanjelií, ako vidia Ducha Svätého. Pri tom by som sa rád obmedzil na evanjelium podľa Jána a podľa Lukáša.

Duch Svätý v evanjeliu podľa Jána

Ján chápe pod Duchom Svätým osobného Ježišovho Ducha, ktorého nám on udeľuje. Večer po Veľkej noci dýchne Ježiš na svojich učeníkov a hovorí im: „Prijmite Ducha Svätého“ (Jn 20,22). Keď sa dieťa poraní, matka dýchne na ranu a hovorí: „Všetko bude zasa dobré.“ Keď dýchne na dieťa, je to vždy jej láska, ktorú by chcela živo sprostredkovať dieťaťu. Podobne si môžeme predstaviť Ježišovo dýchnutie. Chce nám vdýchnuť svoju lásku, aby sme ju živo cítili, aby sme ju vnímali v každom dýchnutí.

Láska, tak nám to hovorí Jánovo evanjelium, je ten vlastný Ježišov dar. A láska je totožná s Duchom Svätým. Preto pre Jána niet vhodnejšieho miesta nato, aby sa táto láska rozliala na nás, ako je otvorené srdce. Keď vojak prebije Ježišovi na kríži bok, vyteká z neho krv a voda. To je pre Jána predobrazom Ducha Svätého, ktorý sa rozlieva na nás. A tento Duch je láska, ktorá vyteká z Ježišovho srdca. Ľudia – tak to asi prežíval Ján – sú sotva schopní naozajstnej lásky. Ich láska je už vždy zmiešaná s vlastníckymi nárokmi, so vzájomnými očakávaniami a požiadavkami. Ján chápe Ducha Svätého ako lásku, ktorú nám vdychuje Ježiš, aby sme odomkli naše zamknuté dvere (porov. Jn 20,19) a aby sme sa otvorili pre druhých ľudí. Často žijeme so zamknutými dverami. Uzamykáme sa pred ľuďmi. Máme strach pustiť niekoho blízko k sebe. Ved' by nás mohol zraniť. Ved' by sme mohli byť znova sklamaní vo svojej láske. Mladí ľudia túžia po tom, aby mali radi nejakého priateľa alebo priateľku. Ale keď sa sklamú vo svojej láske, uzavru sa do seba a zostávajú sami so svojou túžbou po láske. Duch Svätý je prísľub, že si smú veriť, otvoriť svoje dvere a dovoliť iným vstúpiť k sebe, aby s nimi skúsili tajomstvo lásky.

Vedľa lásky sa Duch Svätý prejavuje aj v odpúšťaní. Keď Ježiš večer po Veľkej noci vdýchne učeníkom Ducha Svätého, hovorí im: „Prijmite Ducha Svätého. Komu odpustíte hriechy, budú mu odpustené.“ (Jn 20,22 a ďalej). Keď dokážeme nejakému človekovi odpustiť, ktorý sa previnil voči nám, potom je to dielo Ducha Svätého. Istý diakon zo Švajčiarska mi rozprával, že on vo svojej farnosti konkretizuje v príprave birmovanie tento aspekt Ducha Svätého nasledujúcim spôsobom: Pozve budúcich birmovancov spolu s ich rodičmi, súrodencami a birmovnými rodičmi na spoločnú bohoslužbu s následným rozhrešením. Po úvode vyzve budúcich birmovancov aby sa postavili vedľa svojich rodičov a birmovných rodičov. Oni sa potom rozprávajú o tom, za čo by sa chceli ospravedlniť, čo ľutujú. Potom položia ruky jeden na druhého, najprv otec budúcemu birmovancovi, potom naopak, potom matka budúcemu birmovancovi a naopak, atď. a mlčky prosí o Božie odpustenie. Je to pôsobivý rituál, ktorý slávi toto spoločenstvo. Diakon mal najprv obavy, či sa budúci birmovanci na to podoberú. Ale každý rok znova zisťuje, že tento rituál zlepšuje vzťahy v rodine a očisťuje atmosféru v dôsledku skúsenosti vzájomného odpúšťania.

Iným predobrazom Ducha Svätého v evanjeliu podľa Jána je prameň. Tomu, kto prijme Ducha Svätého, „z jeho vnútra potečú prúdy živej vody“ (Jn 7,38). Duch Svätý prúdi v nás ako prameň, ktorý nikdy nevysychá. Z neho pijeme silu, ktorú nám daruje Boh. Ten, kto čerpá z tohto prameňa, nikdy nebude vyčerpaný, pretože tento prameň je nekonečný. Prameň Ducha Svätého nám dá schopnosť chopiť sa nášho života bez strachu a pustiť sa do úloh bez toho,

aby sme sa hned' obávali, že naša sila nebude stačiť. Kto pije z tohto prameňa, má chuť do svojho života, chuť do práce a do svojich úloh. Zostáva živý a svieži. Jeho konanie nebude určovať zatrpknutosť a sklamanie, hnev alebo strach, emócie, ktoré dnes zakaľujú mysle toľkých ľudí. Vidí jasne a má chuť priniesť túto jasnosť do sveta. Kto žije z prameňa Ducha Svätého, v tom prúdi život. Dnes sa často zhrozím nad tým, akí stĺpnutí dokážu byť mnohí mladí ľudia. Neprúdi v nich žiadna živosť. Niet v nich fantázie, tvorivosti, duchaplnosti. Sotva je v nich ešte nejaká komunikácia. Duch Svätý v nás rozprúdi život.

Štvrtý obraz je v evanjeliu podľa Jána dôležitý: Duch Svätý je podpora, ktorá stojí pri nás. Nie sme v tomto svete ponechaní sami na seba, keď nás opustia rodičia alebo keď sa odsťahujeme z rodičovského domu. Je tu Duch Svätý, ktorý za nás bojuje a zastáva sa nás. A tento Duch hovorí k nám. Nezostávame bez poučenia, keď už nechápeme požiadavky rodičov a odvraciame sa od nich. Duch hovorí v našom vnútri a ukazuje nám, čo je v zhode s nami, čo je pre nás dobré, čo nás privádza k životu. Ježiš prisľúbil svoju podporu svojim učeníkom práve v ťažkostiach ich života. Život je aj zápas. Toto zisťujú mladí ľudia v puberte. Práve v tomto zápase nie sú ponechaní sami na seba. Je tu niekto, kto sa ich zastane. Niekto stojí pri nich a patrí k nim. Niekto stojí za nimi a kryje im chrbát. To je prisľub, ktorému mladí ľudia dokážu v každom prípade porozumieť.

Duch Svätý v evanjeliu podľa Lukáša

Obraz podpory sa ďalej rozvádza v evanjeliu podľa Lukáša. V rozprávaní o apoštoloch popisuje, ako Duch Svätý vtrhne ako búrka do ustrašeného spoločenstva učeníkov a dodáva im odvahu vyjsť von a ohlasovať ľuďom, čo pre nich urobil Boh v Ježišovi Kristovi. Duch Svätý zaháňa strach a naplňa učeníkov dôverou. Takto je Duch Svätý predovšetkým dôverou. Chce mladým ľuďom dodať odvahu obstať, dôverovať si, rozvíjať sebadôveru. Kto v sebe cíti silu Ducha Svätého, nepotrebuje budovať si navonok fasádu sebedôvery. V mnohých mladých ľuďoch vycítíme za ich kľudnou fasádou veľkú neistotu a silný pocit menejcennosti. Duch Svätý oslobodzuje učeníkov od premýšľania nad tým, čo si asi myslia o nich druhí a či sa im snáď vysmievať. Jednoducho hovoria to, čo im vnukne Duch. Kto žije z Ducha Svätého, oslobodí sa od neustáleho porovnávania seba s druhými. Nehovorí to, čo od neho druhí očakávajú, ale rozpráva úprimne. Slobodne povie to, čo cíti a čo si myslí. Žije sám zo seba a nie z potvrdenia druhých.

Duch Svätý sa v Lukášovom rozprávaní o Turiciach zviditeľní darom novej reči. Učeníci „začali hovoriť inými jazykmi, ako im Duch dával hovoriť“ (Sk 2,4). Duch Svätý učiní mladých ľudí spôsobilými k tomu, aby našli svoj vlastný jazyk. Grécke slovo „lalein“ vlastne znamená „bľabotať, tárať, dôverne rozprávať“. Učeníci nezvažujú každé slovo, aby bolo dobre prijaté. Jednoducho rozprávajú voľne, bez prípravy. Pretože rozprávajú zo srdca, ich slová zapôsobia na poslucháčov. Duch Svätý by mal povzbudiť mladých ľudí, aby nebľabotali ustrašene to, čo všetci hovoria, tak ako sa dnes hovorí, ale aby plní dôvery vyjadrovali svoje vlastné pocity a potreby. Potom nadobudnú skúsenosť, že dospelí porozumejú ich slovám. Reč, ktorú daruje Duch Svätý, podporuje vzťahy, povzbudzuje, vzpružuje. Neraz sa zhrozím, keď sa u mnohých mladých ľudí stretnem s neschopnosťou rozprávať. Iní naproti tomu dokážu obdivuhodne dobre vyjadrovať svoje pocity a vnemy. Reč, ktorá vychádza zo srdca, je rečou Ducha Svätého. Zapôsobí aj na srdce iných a niečo v nich pohne. Biblia nazýva ducha, ktorý robí človeka nemým, démonom (porov. Mk 9,17). Ten, kto nemá reč pre svoju vnútornú realitu, kto nedokáže vysloviť svoje vášne a city, onemocnie. Bude ním – ako to rozpráva Marek o istom mladíkovi – lomcovať sem a tam nemý duch (Mk 9,20). Dôležitou úlohou prípravy na birmovanie by preto malo byť vytvorenie priestoru, v ktorom by mladí ľudia mohli rozprávať o sebe a o svojich pocitoch. Často nie je ľahké v určitej skupine, ktorá je plná strachu a preto sa rozpráva len o povrchnostiach, vytvoriť klímu dôvery, ktorá uvoľňuje putá jazyka tak, aby ľudia dokázali správne rozprávať (porov. Mk 7, 35 a ďalej).

Ten, koho ovláda nemý duch, je nemý aj vtedy, keď sa okolo neho deje nepravosť. Nepovie nič, keď vo vozni rýchlodráhy niekoho vedľa neho obťažujú. Duch Svätý nás povzbudí, aby sme pozdvihli svoj hlas za tých, ktorí nemajú hlas, aby sme hovorili za tých, ktorí onemeli. Bolo by dôležitou oblasťou cvičenia počas prípravy na birmovanie zväžiť, kde má pozdvihnúť svoj hlas jednotlivec a kde skupina. Snáď skupina vycíti, že vo farnosti mnoho vecí neide dobre, že ľudia sú tam vytláčaní na okraj diania. Alebo by bolo dôležité v triede poskytnúť hlas tým, ktorí nikdy neprídu k slovu, ktorí sú umlčivani? Dobrým cvičením by bolo dať si predsavzatie, že sa počas jedného týždňa, vždy keď sa v nás ozve vnútorný impulz, zastaneme niekoho, že sa ozveme a povieme to, čo cítime. Dost' často nám bránia nejaké výhovorky v tom, aby sme povedali slová, ktoré sú potrebné: „Veď to nemá žiadny zmysel. Radšej si zahryznem do jazyka. Na moje slová tak či tak nikto nepočúva. Veď nemôžem nič urobiť. Iba si narobím problémy.“

Duch formuje z ustrašeného spoločenstva učeníkov Cirkev. Keď príde Duch na ľudí, potom vytvorí spoločnosť, potom vznikne Cirkev, spoločnosť ľudí, ktorí s Ježišovým splnomocnením robia to isté, čo robil aj Ježiš. To sa stane zrejmým vtedy, keď Lukáš dá Petrovi, Jánovi a Pavlovi robiť tie isté zázraky uzdravovania ako Ježiš a keď diakon Štefan umierajúc odpúšťa svojim nepriateľom, práve tak ako Ježiš. Duch Svätý nám umožňuje konať tak ako Ježiš. Môžeme sa priblížiť k ľuďom práve tak ako Ježiš a vzpružiť ich, povzbudiť ich a otvárať im oči pre realitu.

Pri birmovaní ide o to, aby sme boli naplnení Ježišovým Duchom, aby sme v tomto svete vydali za neho svedectvo, aby sme silou Ducha uskutočňovali zázraky uzdravovania a povzbudzovania a aby sme demaskovali bezduchosť tohto sveta. To snáď znie ako príliš vysoká požiadavka. Ale vždy vtedy, keď niekto z nás rozpráva o tom, čo ho zranilo a čo sa ho dotklo a my iba počúvame, stane sa zázrak uzdravenia. Vtedy jeden z nás odchádza zdravší ako prišiel. Jeden uzdravuje svojím humorom, iný svojím počúvaním, tretí tým, že sa ujme problému a prejde konkrétnu cestu so zraneným priateľom. Birmovanie chce v nás vytvoriť povedomie, že aj dnes sa skrz nás stávajú znamenia a zázraky. Tieto zázraky si nemôžeme vynútiť. Ale mali by sme byť vdáční, keď sa vyrieši nejaký neriešiteľný konflikt, keď padne nejaká bariéra, keď sa presadí život.

III. Forma birmovania a význam obradov

Credo: „Verím“

Birmovanie sa normálne udeľuje pri slávení eucharistie, a síce po biskupovej kázni. Tento obrad však predpokladá, že ten, kto má na starosti birmovancov, pred biskupovou kázňou zavolá každého jedného po mene. A každý potom predstúpi jednotlivo pred biskupa a zaujme miesto v priestore chóru. Bolo by dobre, keby pri tom – podobne ako pri vysviacke kňazov – povedal: „Som pripravený.“ Potom by bolo zrejmé, že je to aktívne rozhodnutie dať sa birmovať a dať sa poslať Duchom Svätým. Veď birmovanci prijímajú poslanie tak ako pri vysviacke kňazov. Podobne ako pri vysviacke kňazov, biskup adresuje svoj príhovor predovšetkým birmovancom. Po kázni vyznajú birmovanci svoju vieru. Mladých ľudí asi sotva dojme, keď sa len modlia Credo. Bolo by dôležité, aby predtým porozmýšľali o vyznaní viery. Snáď by mohli aj oni sami sformulovať určité vyznanie viery. Bola by to pre nich výzva, aby sa zamysleli nad tým, ako by chceli vlastnou rečou vyznať svoju vieru pred ostatnými.

Istý diakon mi rozprával, že dal každému birmovancovi za úlohu napísať a vlastnými slovami zdôvodniť a preformulovať tú vetu z Kréda, ktorá ho najviac oslovuje a z ktorej chce žiť. Bola to pre mladých ľudí výzva, vlastnými slovami vyjadriť svoju vieru na pozadí vopred formulovaného Vyznania viery. Ale to, čo z toho vzišlo, bolo svedectvo viery, ktoré udivilo a dojalo celé spoločenstvo farnosti. Mnohí dospelí vôbec nepredpokladali o mladých ľuďoch, že vážne rozmýšľajú o svojej viere.

Roztiahnutie rúk

Po vyznaní viery ten, kto udeľuje birmovanie roztiahne ruky nad všetkými a privoláva Ducha Svätého na birmovancov. Roztiahnutie rúk je starodávne úctivé gesto. Znamená, že Duch Boží chce zostúpiť a chrániť a zmeniť ľudí. Pri Premenení roztiahne kňaz ruky nad chlebom a vínom a privoláva Ducha Svätého, aby sa stali Kristovým telom a krvou. Takto privoláva biskup Ducha Svätého na mladých ľudí, aby sa znova narodili, aby sa premenili podobne ako v Eucharistii, aby boli naplnení Kristovým Duchom, jeho láskou a silou. Priložením rúk sa majú stať nebeským chlebom, chlebom pre druhých, ktorých naozaj živí na ich ceste a vínom, ktoré potešuje srdcia ľudí.

Pri vysviacke kňazov vloží biskup ruky na kňaza, aby ho posilnil v jeho poslaní. Aj pre birmovancov znamená tento obrad, že sú posielaní do sveta, aby silou Ducha Svätého formovali tento svet a vydávali svedectvo o Kristovi. Roztiahnutie rúk ďalej znamená, že sám Boh drží svoju ochrannú ruku nad mladým človekom a bude ho sprevádzať na jeho ceste. Ale obradom roztiahnutia rúk sa vyjadruje aj prevzatie vlastníctva. „Patíš mne“, hovorí Boh týmto gestom. Keď patím Bohu, potom to znamená aj to, že som voľný, že nepatrím žiadnemu človeku, že žiadny človek nemá nado mnou moc, že o mne nemôže rozhodovať žiadny kráľ ani cisár, ale iba Boh. Toto dodáva pocit vlastnej dôstojnosti. Mladí muži tu nie sú nato, aby spĺňali očakávania svojich rodičov, učiteľov alebo priateľov. Sú jedineční. Sú voľní. Nikto nemá nad nimi moc. Majú žiť na tomto svete ako voľné Božie deti, vzpriamene, vo vedomí vlastnej dôstojnosti, povzbudené Duchom Svätým.

Vloženie rúk

Potom každý birmovanec jednotlivo predstúpi pred biskupa, sprevádzaný svojím birmovným otcom. Predtým biskup žehnajúc roztiahol ruky nad všetkými, teraz podobne ako pri vysviacke kňazov vkladá každému jednému birmovancovi ruky na hlavu a v duchu sa modlí za neho. Všetko veľké sa deje v mlčaní. Takto je Duch Svätý mlčky doprosovaný nad každým

jedným, aby v každom spôsobil to, čo sa zhoduje s ním. Duch Svätý bude v každom pôsobiť ináč. Nemá modlitba k Duchu Svätému neurčuje jednotlivcovi nejaké celkom určité správanie. Každý dostane ten dar Ducha Svätého, ktorý potrebuje. Každý dostane silu, ktorá mu chýba k tomu, aby zvládol svoj život a aby svojím osobným spôsobom vydal na tomto svete svedectvo o živote, o Kristovi, „pôvodcovi života“ (Sk 3,15). Vloženie rúk bez slov je intenzívny obrad, ktorý zapôsobí na každého, kto sa mu podvolí. Birmovanec si pri ňom môže predstaviť, že Duch Svätý mieni jeho osobne, že sa ho ujíma takého aký je, s jeho slabými aj silnými stránkami, s jeho vlastnosťami a osobitosťami. Duch Svätý prúdi cez biskupove ruky do tela birmovanca. Preniká ho svojou silou. Naplní ho svojou láskou. Presvecuje tmavé komôrky domu jeho života. Uzdravuje jeho rany. Mení všetko, čo v ňom je.

Pomazanie krizmou

Po vložení rúk a po mlčanlivej modlitbe biskup pomaže mladého človeka krizmou, pričom povie: „N. N., buď spečatený darom Božím, Duchom Svätým“². Pomazanie krizmou je v obrade birmovania opísané slovom „spečatenie“. Je to biblický výraz. V liste Efezanom sa hovorí: „V ňom ste boli aj vy, keď ste počuli slovo pravdy, evanjelium o svojej spáse, a keď ste v neho uverili, označení pečaťou prisľúbeného Ducha Svätého, ktorý je závdavkom nášho dedičstva na vykúpenie tých, ktorých si získal, na chválu jeho slávy.“ (Ef 1,13-14) V antickom staroveku boli u Grékov a Rimanov ľudia označovaní vypáleným znamením, aby ukázali, že sú Božím vlastníctvom a stoja pod jeho ochranou. Aj Židia poznali pečať ako znamenie ochrany. V istom starom židovskom texte sa hovorí o tom, že tí, čo nosia pečať obriezky sa neboja zlých duchov a sú silní ako muž, ktorý má meč opásaný okolo bedier. Prví kresťania poznali pečať kríža. Mnohí si tetovali znamenie kríža na čelo, aby vyznávali, že patria Bohu a že už žiadny človek nemá nad nimi moc. Preto je pečať Ducha Svätého pri birmovaní znamením, že birmovanec už nepatrí rodičom, ale Bohu a že Boh ho posilňuje pečaťou Ducha Svätého, aby obstál v životnom zápase. Ten, kto je spečatený Duchom Svätým, už sa nemusí báť úskalí života, bezduchosti, ktorá ho často obklopuje, vnútorných zábran, ktoré by ho často chceli zadržať preč od života.

Birmovanec je pomazaný krizmou. Krizma sa skladá z olivového oleja a z balzamu. Olivovým olejom sa zvyknú okoreniť jedlá. Olej hojí rany. Milosrdný Samaritán naliol olej a víno do rán človeka, ktorý padol do rúk zbojníkov. V antickom staroveku si športovec namazal údy olejom. Tým sa jeho telo stalo pružnejším, schopným k vyššiemu výkonu. Všetky tieto významy hrajú určitú úlohu aj pri birmovaní. Tu dostáva život skrz Ducha Svätého novú chuť, tu sa zahojia rany života, tu sa mladý človek pomaže pre životný zápas, aby sa vydal do zápasu s novou silou a s novým elánom, aby zvíťazil. Olej je zmiešaný s balzomom. Balzam, sa skladá z voňavých živíc rozličných rastlín. V antickom staroveku balzam robil z oleja kozmetický prostriedok. Až prostredníctvom balzamu sa z oleja stáva „krizma“, slovo ktoré pripomína Krista. Krizma má sprostredkovať vôňu Kristovej lásky, naplniť mladého človeka Kristovou ľúbezňou vôňou, darovať mu niečo z jeho láskyplného vyžarovania. Obrady môžu úplne rozvinúť svoj účinok len vtedy, keď sú vysvetlené. Preto by bolo dôležité vymeniť si názory o týchto základných obradoch a vysvetliť ich tak, aby sa mladí ľudia tešili na ne a dokázali ich intenzívne prežívať.

Birmovný otec

Pri biskupovom vkladaní rúk a pomazaní nestojí birmovanec sám. Birmovný otec stojí za ním a položí mu pravú ruku na plece. Birmovný otec podstatne patrí k birmovnému obradu. Pre mladého človeka je dobré vedieť, že za ním stojí dospelý a pomáha mu. V birmovnom otcovi je viditeľný Duch Svätý ako opora. Birmovný otec posilňuje birmovancovi chrbticu, aby

² Poznámka: Treba nahradiť textom, ktorý biskup v slovenčine hovorí.

mohol pevne stáť. Kryje mu chrbát, aby sa odvážil žiť. Birmovný otec má za úlohu aj položiť pravú ruku na plece. Plece je centrum sily. Od pleca hádže bojovník oštep. Otočiť sa k niekomu chrbtom znamená dištancovať sa od neho. Tým, že birmovný otec položí ruku na plece, oznamuje mu: „Je dobré, že si tu. Máš silu. Zvládaš svoj život. Stoj na vlastných nohách! Choď svojou vlastnou cestou!“ Zároveň mu položením ruky vyjadruje, že sila, ktorá v ňom je a často nepostačuje, bude preniknutá silou Ducha Svätého, že Duch Svätý mu chráni chrbát, aby mohol ďalšie kroky vykonať vzpriamene a plný dôvery.

V mnohých spoločenstvách nepredstupuje s birmovancom len birmovný otec, ale aj jeho rodičia, súrodenci a priatelia. Oni všetci potom položia birmovancovi ruku na plece, alebo vytvoria húf ľudí tým, že položia ruky na plece jeden druhému. Tým sa vyjadrí, že birmovanec nie je sám, že je mnoho tých, ktorí mu chránia chrbát, ktorí s ním idú životom, s ktorými môže rátať. Pri birmovaní je prijatý do kruhu dospelých, do kruhu ľudí, ktorí už prešli kroky k dospelosti, ktoré stoja pred ním. A je prijatý do spoločnosti veriacich ľudí, ktorí sú ochotní podeliť sa o svoju vieru s ním a sprevádzať ho na jeho ceste viery. V ľuďoch, ktorí idú s ním jeho cestou môže neustále spoznávať posilňujúcu silu Ducha Svätého, práve vtedy, keď on sám je nesmelý a opustený.

Pozdrav pokoja

Po pomazaní krizmou dáva biskup birmovancovi pozdrav pokoja. Pozdraví ho ako rovnocenného člena Cirkvi a objíme ho. Pozdrav pokoja sa väčšinou vykoná ako objatie. Predtým bol pri pozdrave pokoja aj trochu záhadný „úder po líci“, takzvaná „alapa“. Bol vysvetľovaný tak, že birmovanec je teraz posilnený Duchom Svätým a už by sa nemal začervenať, keď vyznáva Kristovo meno. Ďalšie vysvetlenie sa vzťahuje na udalosť, pri ktorej sv. Benedikt úderom po tvári vyhnal zlého ducha. Úder po líci by mal potom ukázať, že už nemusí mať strach pred zlými duchmi, pred príznakmi, pred neznámymi silami vo svojom vnútri. Sila Ducha Svätého je silnejšia ako každý príznak, ktorý by na neho mohol vplývať. Iní vysvetľujú úder po líci ako pasovanie za rytiera alebo ako vyhlásenie za dospelého. Mnohé vysvetlenia však ukazujú, že tento obrad bol dosť často príležitosťou pre nedorozumenia. Z tohto dôvodu ho koncil zrušil. Mnohé obrady musia najprv vymrieť, aby boli znova objavené. Dnes určite nemôžeme jednoducho znova zaviesť tento obrad tak ako pred koncilom. To by sa nedalo odôvodniť. Ale snáď by sa mohol zmysel tohto starodávneho rituálu vyjadriť tak, že by biskup chlapca alebo dievča nielen celkom placho objal, ale by jeho alebo ju pevne chytil za plecía a prisľúbil silu Ducha Svätého. Tým oznamuje mladým ľuďom, že sú teraz dospelí, že majú silu a že sa na nich spolieha. Neraz sa pozdrav pokoja len naznačuje. Potom vyzerá ako prázdny rituál, ktorý nič nespôsobuje. V pozdrave pokoja sa má vyjadriť, že ten druhý je úplne prijatý, vítaný v spoločenstve Cirkvi, že ho berú vážne v jeho jedinečnosti, že ho vnímajú ako muža alebo ženu.

Prosby

Pozdravom pokoja sa uzatvára vlastný obrad birmovania. Ako odpoveď na prijatie sviatosti potom birmovanci prednášajú svoje prosby. Tu by mali birmovanci mať priestor na tvorivosť. Tu by mohli ukázať, že pochopili zmysel birmovania. Jeden spôsob na to by bol, keby mladí ľudia vo svojom príhovore vyjadrili svoje obavy a túžby vo vzťahu k svetu a Cirkvi. To sa môže uskutočniť slovami, alebo tým, že sa hľadajú symboly, ktoré zviditeľnia sny mladých ľudí. Tie by sa potom mohli spoločenstvu ukázať, vysvetliť a položiť pred oltár ako znamenia nádeje, birmovaním sa zmení spoločenstvo a spoločnosť. Iná možnosť by bola tá, keby každý z birmovancov povedal pred spoločenstvom to, čo chápe ako svoje poslanie a s akou úlohou by chcel prevziať konkrétnu zodpovednosť. Tým by bolo poslanie jednotlivca verejné.

Vytýčil by, že počas určitej doby urobí niečo konkrétneho. A snáď by sa svedectvo mladých ľudí mohlo v spoločenstve rozšíriť a podnietiť iných k napodobňovaniu.

Miesto prosieb by bolo vhodné aj nato, aby sa birmovanci poďakovali spoločenstvu za to, čo prežili v ňom a s ním, ale aj nato, aby formulovali svoje prania voči spoločenstvu a ponúkli svoj príspevok, ktorý by mohli priniesť pre život spoločenstva. Ďalší pekný obrad by bol ten, kde by každý birmovanec pristúpil k jednému človeku zo spoločenstva, buď ku svojim rodičom alebo k niekomu, koho si vedome vyberie pre seba a nakreslil mu na čelo kríž. Znamenie kríža by mohol nakresliť mlčky alebo s nejakou prosbou o požehnanie, prípadne s nejakou formulkou, ktorú si už vopred premyslel, napríklad: „Poznamenávam ťa znamením kríža. Patriš Bohu. Je dobré, že existuješ. Ži v slobode Duchu Svätého!“ Pretože birmovanie neobsahuje veľa rituálov, bola by to dobrá príležitosť na vytvorenie nových rituálov medzi birmovancom a spoločenstvom. Rituály nám dávajú možnosť vyjadriť pocity, ktoré ináč skrývame a vytvoriť novú kvalitu vzťahov. Človek musí najprv prekročiť určitý prah zábrany nato, aby sa podujal na takýto rituál. Ale ten, kto má odvahu, bude odmenený hlbokou skúsenosťou. Na takéto skúsenosti si budú mladí ľudia ešte dlho spomínať.

Po obrade birmovania pokračuje slávenie eucharistie prípravou darov. Tu by mali noví birmovanci priniesť k oltáru dary spoločenstva. Tak ako boli oni zmenení Duchom Svätým, majú byť teraz premenené dary. V chlebe prinášajú chlanci a dievčatá Bohu námahu a prácu spoločenstva, ale aj rozorvanosť a túžbu po jednote. A v kalichu nesú k oltáru núdzu a radosť sveta, aby ju premenil Duch. Je dôležité dobre nacvičiť tento obrad, aby mladí ľudia niesli misky s hostiami a kalichy k oltáru v zastúpení spoločenstva celkom pomaly a uvedomelo. Potom môžu vytušiť, že v eucharistii sa uskutočňuje pokračovanie birmovania, že dary, ktoré prinášajú, sa premenia na Božie dary, ktoré živia a posilňujú ľudí na ich ceste.

IV. Žiť z birmovania

Mnohí dospelí si ešte dokážu spomenúť na svoje birmovanie. Ale keď si ja spomínam na moje birmovanie, nebol to žiadny trvalý zážitok, aby ovplyvnil môj život. Takto je to pravdepodobne aj s väčšinou ľudí. Nemôžem teda žiť zo spomienky na moje birmovanie. Ale môžem zo skutočnosti môjho birmovania novo vidieť a formovať môj život. Potom si uvedomím, že som bol pomazaný Duchom Svätým, že Duch je vo mne. Žiť z birmovania je pre mňa totožné so životom z Ducha. Ale čo znamená žiť z Božieho Ducha?

Žiť zo slobody Ducha

Pavol vo svojich listoch popísal na mnohých miestach, čo znamená žiť z Ducha a nie z tela. Žiť z tela pre neho znamená žiť podľa meradiel tohto sveta, žiť pod tlakom, že musím mať úspech a uznanie. Najdôležitejšia skúsenosť, ktorú získajú tí, čo žijú z Ducha, je pre Pavla sloboda: „Teraz teda už niet odsúdenia pre tých, čo sú v Kristovi Ježišovi; veď zákon Ducha, ktorý dáva život v Kristovi Ježišovi, oslobodil ťa od zákona hriechu a smrti.“ (Rim 8,1-2) Duch Svätý nás oslobodzuje od zviazania so starými vzormi našej psyché, do ktorého vždy znova upadáme.

Cítíme v sebe neustále tie isté životné vzory a mechanizmy: voči ľuďom, ktorí nás zrania reagujeme nenávisťou a hnevom. Necháme si od ostatných vnucovať pravidlá hry pre naše správanie. Akonáhle sa objavia konflikty, hľadáme vinu v sebe. Takéto životné vzory nazýva Pavol zákonom hriechu a smrti. Vedú k tomu, že sa v živote minieme cieľom. Veď hriech znamená neštrafiť sa do cieľa, minúť ho. A znamenajú pre nás smrť. Zdržiavajú nás od skutočného života. Nechať sa viesť Duchom, to robí človeka vnútorne slobodným. To bola asi tá najintenzívnejšia skúsenosť, ktorú nadobudol Pavol pri stretnutí s Ježišom Kristom: „Pán je Duch; a kde je Pánov Duch, tam je sloboda.“ (2 Kor 3,17)

Sloboda, ktorú nám daruje Duch sa Pavlovi prejavuje predovšetkým v tom, že už nie sme otroci, ale slobodní synovia a dcéry Boha: „Lebo ste nedostali ducha otroctva, aby ste sa museli zasa báť, ale dostali ste Ducha adoptívneho synovstva, v ktorom voláme: Abba, Otče!“ (Rim 8,15) Pavol chápe ľudí, ktorí sa musia riadiť podľa druhých, ktorí neustále žijú v strachu, že nedokážu vyhovieť druhým, ako otrokov, ako sluhov. Kresťan je podľa Pavla slobodný človek. Dokáže vzpriamene kráčať životom. Má nedotknuteľnú dôstojnosť. Nemusí si svoju hodnotu kupovať výkonom a svoju popularitu dosahovať prispôsobovaním sa. Ten, kto neustále musí plniť očakávania druhých, aby sa vôbec mohol cítiť človekom, je otrok. Dáva druhému moc nad sebou. Kto žije z Ducha, ten už druhým nedáva žiadnu moc. Duch, ktorý je v nás oslobodzuje nás od moci tých, ktorí nám chcú naočkovať zlé svedomie, ktorí nás chcú urobiť závislými od seba, ktorí nás utláčajú a chcú nás nútene sformovať na svoj obraz.

Žiť zo sily Ducha

Ako môžeme žiť zo sily Ducha, ukazuje nám Lukáš v Skutkoch apoštolov. Chcem vyložiť len krátky úryvok zo Skutkov apoštolov, aby som ukázal, ako by mohol pre nás konkrétne vyzeráť život z „dynamis“, zo sily Ducha Svätého. Učeníci sa v Skutkoch apoštolov modlia: „A teraz Pane, pozri na ich hrozby a daj, aby tvoji služobníci hlásali tvoje slovo so všetkou odvahou. Vystri svoju ruku, aby sa skrze meno tvojho svätého Služobníka Ježiša diali uzdravenia, znamenia a divy. A keď sa pomodlili, zatriaslo sa miesto, na ktorom boli zhromaždení, všetkých naplnil Svätý Duch a smelo hlásali Božie slovo.“ (Sk 4,29-31) Sila Ducha sa učeníkom prejavuje v tom, že so všetkou prostorekosťou hlásajú Božie slovo. Grécke slovo pre prostorekosť je „parresia“. Parresia je voľnosť prejavu, odvaha slobodne povedať to, čo cítim vo svojom srdci. V našom rozprávaní sa často riadime podľa očakávania

druhých. Nevypovieme to, čo v nás je, ale to, čo sa páči druhému, čo nás robí obľúbenými, čo nás postaví do správneho svetla. Preto už z našich slov nevychádza žiadna sila. Naše slová nespôsobujú nič, len sa prispôsobujú. Žiť zo sily Ducha by znamenalo slobodne hovoriť to, čo cítime v srdci a čo nám vnukne Boh, bez falošného ohľadu na názory druhých.

Sila Ducha sa v evanjeliu podľa Lukáša prejavuje v uzdraveniach, znameniach a zázrakoch. Sila Ducha je v nás. Aj prostredníctvom nás sa môžu stať zázraky. Ale my sme buď príliš skromní a vôbec si neveríme, alebo sa považujeme za veľkých liečiteľov a pomocníkov a myslíme si, že môžeme vlastnou silou zahojiť rany druhých. Žiť zo sily Ducha znamená, že budeme priepustní pre Ducha Svätého. Keď sa pustím do rozhovoru s niekým kto prosí o radu, nesmiem sa cítiť pod tlakom, že teraz musím dať zvlášť múdre rady alebo musím svojou inteligenciou vyriešiť problémy toho druhého. Vypočujem si toho druhého a spolieham sa na Ducha, ktorý mi vnukne, ako mám reagovať a čo mám povedať. To ma odľahčí od môjho tlaku podávania výkonov. A to ma vedie k tomu, že môžem vždy znova vykonávať zázrak uzdravenia. Vtedy ten druhý odíde odo mňa s novou dôverou a nádejou. Nie ja som to spôsobil, ale sila Ducha, ktorý pôsobí skrz mňa. Spomienka na birmovanie nám dá odvahu vytvoriť v sebe priestor pre účinkovanie Ducha v nás. Aj dnes sa zjavuje viac znamení a stáva viac zázrakov ako si myslíme: keď sa vydarí nejaké stretnutie, keď je odrazu dojaté srdce, keď smútiaci dostane útechu, ktorá mu pomáha, keď ten, kto zraňuje sám seba a pohŕda samým sebou, objaví svoju dôstojnosť a znova sa dokáže tešiť zo svojho života. Pri tom Duch Boží účinkuje nielen prostredníctvom našich silných stránok, ale práve tak aj prostredníctvom našich slabín. Ba aj vtedy, keď sa pri rozhovore cítim bezradný a bezmocný, môže Duch Boží účinkovať cezo mňa, keď sa mu oddám a dám k dispozícii. To odľahčí tlak nutnosti podávania výkonov, ktorý na mňa dolieha. Jediné, čo musím urobiť, je byť priepustným pre Ducha Svätého.

Učenci mohli vycítiť silu Ducha, keď zatriasol miestom, na ktorom boli zhromaždení. (Sk 4,31) Grécke slovo „saleuo“ neznamená len triasť, otriasť, trepať, ale aj rozkmitať sa, alebo rozkmitať (niekoho, resp. niečo). Sila Ducha Svätého nás tiež môže neraz rozkmitať, keď na bohoslužbe odrazu zavládne napätá atmosféra, keď odrazu možno vo všetkých vycítiť rovnaké kmitanie. Z takého spoločného kmitania vychádza veľká sila. Neraz zažijeme toto kmitanie vtedy, keď spoločne mlčíme. Avšak takéto kmitanie sa nedá vyvolať našou vôľou. Dostávame ho ako dar. Keď je tu, cítime, že máme spoločne v sebe silu na formovanie tohto sveta a nato, aby sa na tomto svete niečo pohlo. Keď nás Duch rozkmitá, potom sa aj v nás dostanú do pohybu staré štrukturálne vzory našej duše. Potom sa pretrhne nejedna meravosť a vznikne nový život. Zatrasieme jeden druhého, prebudíme zalomcovaním. Spozorujeme, že sme sa boli nasmerovaní na vonkajšok nášho života. Kmitanie, ktoré v nás vyvolá Duch Svätý spôsobí, že sa dotkneme našej vlastnej hĺbky. A vycítíme, že toto kmitanie zasiahne aj iných. Odrazu sa niečo pohne v nás a medzi nami. A my pohneme niečím v tomto svete. Život zo sily Ducha pre mňa znamená, že sa vždy znova nechám rozkmitať Duchom Svätým, že dôverujem Božiemu Duchu, že ma naplní svojou silou a pohýna ma k účinnému konaniu.

Život z darov Ducha Svätého

Pavol hovorí v Prvom liste Korint'anom o mnohých daroch Ducha Svätého. Každý človek má nejaký iný dar. Ale je to vždy ten istý Duch, ktorý nám dáva tieto dary. „Jeden dostáva skrze Ducha slovo múdrosti, iný podľa toho istého Ducha slovo poznania, iný vieru v tom istom Duchu a iný v tom istom Duchu dar uzdravovať, iný schopnosť robiť zázraky, iný prorokovať, iný rozlišovať duchov, iný dar rozličných jazykov a iný vysvetľovať jazyky.“ (1 Kor 12,8-10) Tradícia videla v nadväznosti na Pavla a na prísľub ducha v Knihe proroka Izaiáša, 11,2 a ďalej, sedem darov Ducha Svätého: Dar múdrosti, úsudku, rady, poznania, sily,

bohabojnosti a zbožnosti.³ Sedmička je vždy číslom zmeny, ktorá mení pozemské na božské. Týchto sedem darov popisuje človeka, ktorý žije Ducha Svätého. Je to človek, ktorý chápe, ktorý vidí skutočnosť takú aká je, ktorý chápe vnútorné súvislosti vlastného života a kozmu, ktorý má aj schopnosť pochopiť iných ľudí a poradiť im, ukázať im cestu, ktorá je vhodná pre nich. Je to človek plný múdrosti, ktorý skúsil, ochutnal a vychutnal tajomstvo všetkého bytia. A je to človek, ktorý vždy ráta s Bohom a všetko svoje myslenie a konanie uskutočňuje vo vzťahu k Bohu.

Každý človek má svoj vlastný dar. Čo je môj osobný dar, to poznám vtedy, keď sa pozriem na svoj životný príbeh. Moje rany sa tiež môžu stať darmi. Robia ma vnímavým na druhých. Moje silné stránky ma môžu upozorniť na moje dary. Jeden dokáže dobre počúvať, druhý preberá sám iniciatívu, má nápady, je tvorivý, dáva niečo do pohybu. Druhý niečo znesie, je verný, možno sa na neho spoľahnúť. Jeden sa venuje konfliktom až dovtedy, kým nie sú vyriešené. Druhý dokáže zmieriť sporiace sa strany a spojiť to, čo sa rozštiepilo.

Mnohí ľudia si vôbec nedôverujú. Porovnávajú sa s druhými a majú dojem, že boli ukrátení, že nemajú čím prispieť pre spoločnosť a v prospech tohto sveta. Uvedomiť si vlastné birmovanie znamená, že dôverujeme svojim darom, že sa započúvame do seba, aby sme rozpoznali, aké dary nám daroval Duch. V mnohých spoločenstvách je zvykom, že na Turice vylosujú jeden dar Ducha Svätého. S týmto darom sa potom snažia žiť po celý rok. Pri jednej bohoslužbe sme dali kolovať košík s lístočkami, na ktorých boli zapísané jednotlivé dary Ducha. Každý účastník si smel vziať jeden lístoček a potom sa mal zamyslieť nad darom, ktorý sa mu ušiel. Toto vzbudilo v účastníkoch ohlas. Mnohí boli veľmi prekvapení a dojatí, že si vytiahli práve tento dar. Tak napríklad, istý muž si vzal dar uzdravovania. Bola to pre neho výzva, aby s dôverou zaobchádzal s depresiou svojej manželky. Istá pani, ktorá nemala veľkú sebadôveru, dostala dar viest' druhých. Po počiatočnom váhaní pocítila, že by sa mala aktívnejšie zaoberať nevyriešenými konfliktmi vo svojom príbuzenstve. Môžeme dôverovať, že je to vždy Duch Svätý, ktorý práve nám zveruje tento dar. Privádza nás do kontaktu s novými schopnosťami a možnosťami. A po roku sa vďačne obzrieme späť na to, čo v nás spôsobil Duch.

Nasledovať Ducha

Pre Pavla znamená život z Ducha riadiť sa podľa požiadaviek Ducha: „Ak žijeme v Duchu, podľa Ducha aj konajme. Nepachtíme po márnej sláve, nedráždime sa navzájom, nezávidíme jeden druhému.“ (Gal 5,25-26) Život z Ducha má teda dôsledky pre naše správanie. Je to výzva nacvičiť si nové spôsoby správania. Pavol hovorí o plodoch Ducha Svätého. Na jednej strane sú to dary Ducha pre nás, avšak na druhej strane sú to aj výzvy, aby sme si silou Ducha nacvičili tieto postoje: „Ale ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrota, vernosť, miernosť, zdržanlivosť.“ (Gal 5,22-23) Tieto plody predstavujú dôležité kritérium pre to, či žijem z Božieho Ducha. Ukazujú mi, kde sa do môjho života vkradol príznak. Dokonca aj môj náboženský život môže byť deformovaný príznakom strachu a úzkosti, tvrdosti a presvedčenia o vlastnej neomylnosti. Treba prejsť dlhú cestu dovtedy, kým budem svojou existenciou naozaj vyžarovať lásku, zhovievavosť, dobrotu a miernosť.

Duch Svätý je výzva, aby som pracoval na sebe. Pretože je potrebná zdravá askéza nato, aby som dosiahol zdržanlivosť, aby som mal pocit, že žijem ja sám, namiesto toho, aby vo mne žili moje vášne a potreby. Zdržanlivosť znamená aj to, že prevezmem zodpovednosť za svoj život. Birmovanie je iniciácia do dospelosti. Spomienka na birmovanie ma má uchrániť pred tým, aby som upadol späť do infantilných spôsobov správania a aby som robil iných zodpovednými za vlastné problémy. Vyzýva ma, aby som žil ja sám, namiesto toho, aby som mal pocit, že som obeťou mojej výchovy alebo spoločenských pomerov.

³ Poznámka: Toto treba prípadne upraviť podľa obvykle používaného znenia v slovenčine.

Na to, aby som sa vžil do Ježišovho Ducha, ktorý sa prejavuje vo vyššie spomenutých plodoch Ducha, potrebujem každodennú meditáciu. Pre mňa sa stal Ježiš ako modlitba dôležitou cestou nato, aby som sa zacvičil do Ježišovho postoja. Snažím sa v mojom hneve, v mojom nepokoji, v mojej tvrdosti, v mojich predsudkoch vysloviť slová: „Pane Ježišu Kriste, Synu Boží, zľutuj sa nado mnou!“ Potom môžem často skúsiť, že sa môj príznak stratí, že cítim v sebe niečo z Ježišovho milosrdenstva a lásky. Modlitba k Ježišovi spojená s dychom zmení moju ľahostajnosť na lásku, moju rozorvanosť na pokoj, moju netrpezlivosť na zhovievavosť, moju roztrpčenosť na vľúdnosť, moju tvrdosť na dobrotu, moju nevernosť na vernosť. Tieto postoje nemusím vypracovať vlastným úsilím. Keď prostredníctvom meditácie dovoľím, aby Boží Duch pritekal do mojich pocitov a vášní, zmení moju dušu. Bude schopná prežívať tieto postoje a cnosti. Ale viem aj to, že vždy žijem v napätí medzi Duchom a príznakom, že som neprestajne determinovaný aj duchom tohto sveta. Spomienka na birmovanie mi dáva dôveru, že Duch je silnejší ako príznak. Nie som jednoducho vydaný na milosť a nemilosť mojej minulosti. Nie som odsúdený nato, aby som opakoval zranenia z môjho detstva. Duch ma môže zmeniť. Musím sa mu len vždy znova podrobiť a ukázať mu tie moje časti, ktoré ešte nie sú oslobodené, aby ma mohol preniknúť a premeniť.

Spomienka na birmovanie

Existujú rozličné rituály, ktoré nám stále pripomínajú skutočnosť nášho birmovania. Väčšina z nás už pravdepodobne nevie, v aký deň boli birmovaní. Preto ani nemôžu ani osláviť výročie svojho birmovania. Kto to vie, mohol by na deň výročia birmovania zapáliť sviečku, aby v sebe znova rozdúchal oheň Ducha. Pre nás všetkých je sviatok Turíc znova príležitosťou pomyslieť na to, že sme boli birmovaní a chceme žiť zo skutočnosti Ducha. Keď slávime Turice ako spomienku na birmovanie, potom by bolo dobrým turičným rituálom vylosovať si jeden dar Ducha Svätého. Mohli by sme to robiť v rodinnom kruhu. Potom by sviatok Turíc dostal osobitný ráz. U mnohých prejdú Turice bez stopy, pretože tento sviatok sotva pozná nejaké rodinné rituály podobné, ako sú na Vianoce alebo na Veľkú noc. Ďalšou možnosťou by bolo, aby si na záver bohoslužby spoločenstva každý mohol vziať lístoček s jedným darom Ducha. Tento dar by nás mal potom sprevádzať až do nasledujúceho sviatku Turíc. Mohli by sme skúsiť, čo v nás spôsobí, ako zmení smer nášho pohľadu a ako nás privedie do kontaktu s postojmi, ktoré sme doteraz zanedbávali.

Rituál, ktorý mne pripomína skutočnosť Ducha Svätého spočíva v tom, že sa postavím do vetra. Podľa toho, aký silný je vietor, predstavím si, že Boží Duch zo mňa vyfúka všetko, čo je pokryté prachom, že zo stuchnutého ducha vypudí prázdnu zábavu a prázdne formy správania a osvieži ma, prípadne, že má láskavo hladí a sprostredkuje mi niečo zo svojej lásky. Aj vedomé dýchanie mi môže umožniť zakúsiť Ducha Svätého. Keď si uvedomujem, že dýcham, predstavím si, že nevdychujem len vzduch, ale že v dychu do mňa preniká Duch Svätý a naplňa ma svojou láskou. Svätý Augustín bol presvedčený, že spolu s dychom vdychujeme Ducha Svätého, ako to vyjadril vo svojej slávnej modlitbe: „Dýchaj vo mne, Duch Svätý, aby som myslel na sväté veci.“ Vedomé dýchanie ma dáva do kontaktu so samým sebou. Som sám sebou. Ale v tomto uvedomení si samého seba vytuším zároveň aj to, že je vo mne Boží Duch, že je vo mne iná sila.

Ďalším rituálom pre mňa je, že sa vedome postavím na slnko a nechám prestupovať slnečné lúče cez celé moje telo. Duch Svätý je oheň, žiar, ktorý ma zohrieva. Nie som vyčerpaný, spálený, ale je vo mne žiar, ktorý vo mne vždy znova rozdúcha plameň lásky. Duchovný život znamená pre známeho autora náboženských spisov Henryho Nouwena, že v sebe zachováваме vnútorný oheň, že v sebe udržiavame Ducha Svätého ako žiar. Mne pri tom pomáha gesto, že si prekrížim ruky na hrudi a predstavím si, že vo mne horí oheň Ducha a že ma preniká božskou láskou.

Duch Svätý je predovšetkým v evanjeliu podľa Jána prameňom, ktorý do nás prúdi. Keď si sadnem k nejakému potoku alebo k rieke a len sa jednoducho pozerám na tečúcu vodu, potom vytuším, že vo mne prúdi prameň, ktorý nikdy nevyschne. Duch Svätý ma neustále osviežuje a oživuje. Vyčisťuje to, čo je vo mne skalené a zanecháva moje vnútro znova jasné a číre. Je vodou, ktorá prúdi vo mne, ktorá strháva všetko so sebou, čo sa stavia do cesty, ktorá uvoľňuje zábrany, znova rozprúdi to, čo bolo stuhnuté. Tečúca voda relativizuje všetko, čoho sa pevne pridržiavam. Avšak predovšetkým vytuším to, že vo mne prúdi prameň, ktorý je nevyčerpatel'ný, pretože je božský. Keď som v dotyku s týmto prameňom Ducha Svätého, potom môžem veľa pracovať bez toho, aby som bol vyčerpaný. Práca prúdi zo mňa von. Mám z nej radosť. Nemusím dokazovať svoje schopnosti.

Žiť z birmovania pre mňa znamená vážne brať skutočnosť Ducha Svätého. Keď si pri všetkom, čo robím, neprestajne uvedomujem, že je vo mne aj Duch Svätý, v mojom dychu, v mojom myslení, v mojom rozprávaní, v mojom konaní, potom ma to oslobodí od tlaku podávania výkonov, od toho, že musím všetko urobiť sám. A dáva mi pocit, že žijem z nejakej inej skutočnosti. Nie som sám v procese získavania vlastnej identity. Nemusím obstať sám v mojom životnom zápase. Nemusím zvládať všetky svoje problémy sám. Nemusím svoj smútok prekonať vlastnou silou. Zvíťaziť nad mojimi negatívnymi pocitmi, to nie je nekonečný zápas. Skôr je to tak, že vo mne zápasí Boží Duch. On nevyrieši všetky problémy. Ani jednoducho neodstráni moju depresiu. Ale keď sa vo svojej depresii rozpomeniem na Božieho Ducha, potom je to ako prielom, ktorý on prerazí do múra mojej depresie. Ona už ma nemá vo svojom zovretí. Už na ňu neupieram zrak. Smie byť práve taká ako moje urážky a rany. Nemusím sa vyrovnáť so všetkými z nich. Ale viem, že teraz do mňa prúdi Duch Svätý, ktorý môže premeniť tieto rany. Keď si v tomto Duchu dôverujem uprostred mojej psychickej lability, potom nehľadím uprene na moju psyché, ale verím, že Boží Duch vo mne ma povedie cez všetky úskalia tohto života.

Viera v Ducha Svätého, ktorý mi bol neodvolateľne prisľúbený pri birmovaní, ktorým som bol pomazaný a spečatený, dáva mi dôveru a istotu, že sa môj život vydarí. Nebude nevyhnutne vyhovovať očakávaniam môjho okolia, ani meradlám tohto sveta. Ale bude úspešný. Pretože Boží Duch je „závdavkom nášho dedičstva“ (Ef 1,14), je prisľubom, že ako Božie vlastníctvo už nevypadnem z jeho dobrej a ochrannej ruky dovtedy, kým navždy nebudem spievať na chválu jeho slávy (porov. Ef 1,14).

Záver

Tvorivosť, s akou mnohé spoločnosti pripravujú mladých ľudí na birmovanie, odzrkadľuje niečo z podstaty tejto sviatosti. Pretože sme pri birmovaní boli pomazaní Duchom Svätým, je len logické, že tento Duch je aj pri príprave birmovancov na toto dielo. Skúsenosť ukazuje, že neexistujú nijaké jedine správne cesty na prípravu mladých ľudí na birmovanie. Rozhodujúce je, aby sa mužskí aj ženskí duchovní pastieri dali pri tejto príprave viesť Božím Duchom a aby pristupovali k dielu s fantáziou a tvorivosťou. Potom sviatosť birmovania neprejde okolo mladých ľudí bez stopy. Zapôsobí na nich a umožní im žiť inakším spôsobom, dospelejším a svojprávnejším, smelším a tvorivejším, zodpovednejším a žiť vo vedomí vlastného poslania.

Ten, kto je už birmovaný, robí dobre, ak si vždy znova spomenie na vlastné birmovanie alebo na podstatu tejto sviatosti, aby dnes dokázal žiť zo sily Ducha Svätého. Ten, kto vytvorí Duchu Božiemu priestor vo svojom živote, zistí, ako ho tento Duch oplodňuje, ako ho vedie do živosti a ako mu dáva skutočnú slobodu. Najdôležitejšou charakteristikou Ducha je sloboda. A tá je nám dnes všetkým veľmi potrebná, pretože sa cítime determinovaní mnohými závislosťami. Naše birmovanie nám bude neustále pripomínať vetu Svätého Pavla: „Pán je Duch; a kde je Pánov Duch, tam je sloboda.“ (2 Kor 3,17)

Literatúra

Günter Biemer, Symbole des Glaubens leben. Symbole des Lebens glauben. Sakramenten-Katechese als Lernprozeß, (Prežívať symboly viery. Veriť symbolom viery. Katechéza sviatostí ako proces učenia), Ostfildern 1999.

Pascal Bruckner, Ich leide, also bin ich. Die Krankheit der Moderne. Eine Streitschrift. (Trpím, teda som. Choroba modernej doby. Polemický spis), Weinheim 1996.

Burkhard Menke, An Grenzen des Lebens und Glauben wachsen. Neue Wege der Firmkatechese (Rásť na hraniciach života a viery. Nové cesty ku katechéze birmovania) v: Christ in der Gegenwart Nr 12/2000, str. 94.

Karl Natiesta, Katechetik der Firm-Sakramentes (Katechetika sviatosti birmovania), diplomová práca, Wien 1995.

Henry Nouwen, Feuer, das von innen brennt (Oheň, ktorý horí zvnútra), Freiburg 1981.

Theodor Schnitzler, Was die Sakramente bedeuten. Hilfen zu einer neuen Erfahrung (Čo znamenajú sviatosti. Pomoci k novej skúsenosti), Freiburg 1982.